



# ROMANIKA ROMÁNKOR MŰVÉSZETE

**XI-XII. SZ MŰVÉSZETI STÍLUSÁNAK  
TÖRTÉNELMI ELŐZMÉNYEI**

**KAROLINGOK  
ÉS AZ  
OTTÓ-KORI MŰVÉSZET  
IX-X. SZ**



# KAROLING MŰVÉSZET VIII-IX.SZ KAROLING RENESZÁNSZ

**FRANKOK ÚJ BIRODALMA A MAI  
NY-EURÓPAI TERÜLETEKEN**

**NAGY KÁROLY (800)  
FELVETTE A RÓMAI CSÁSZÁRI CÍMET  
RÓMAI SZELLEMET ÚJÍTOTTA FEL:**

**PREROMÁN MŰVÉSZET-ROMÁN MŰVÉSZETI  
STÍLUST ELŐKÉSZÍTŐ KORSZAK**

# Nagy Károly, Albrecht Dürer festménye



A Karoling művészet virágkora körülbelül száz évig tartott.

Nagy Károly aacheni udvarában művészek és tudósok gyülekeztek.

Másolták a római irodalmi műveket,

templomokat építettek,

mozaikokkal és freskókkal díszítették őket,

a könyveket miniatúrákkal ékesítették, s

elefántcsontot faragtak.

# Nagy Károly aláírása



Amikor III. Leó pápa 800-ban császárrá koronázta gyakorlatilag már a Nyugat ura volt. A frank fennhatóság alá került területeken megszilárdította az egyház hatalmát. Komolyan vette vallási kötelezettségeit, és az egyház védelmezőjeként lépett fel.



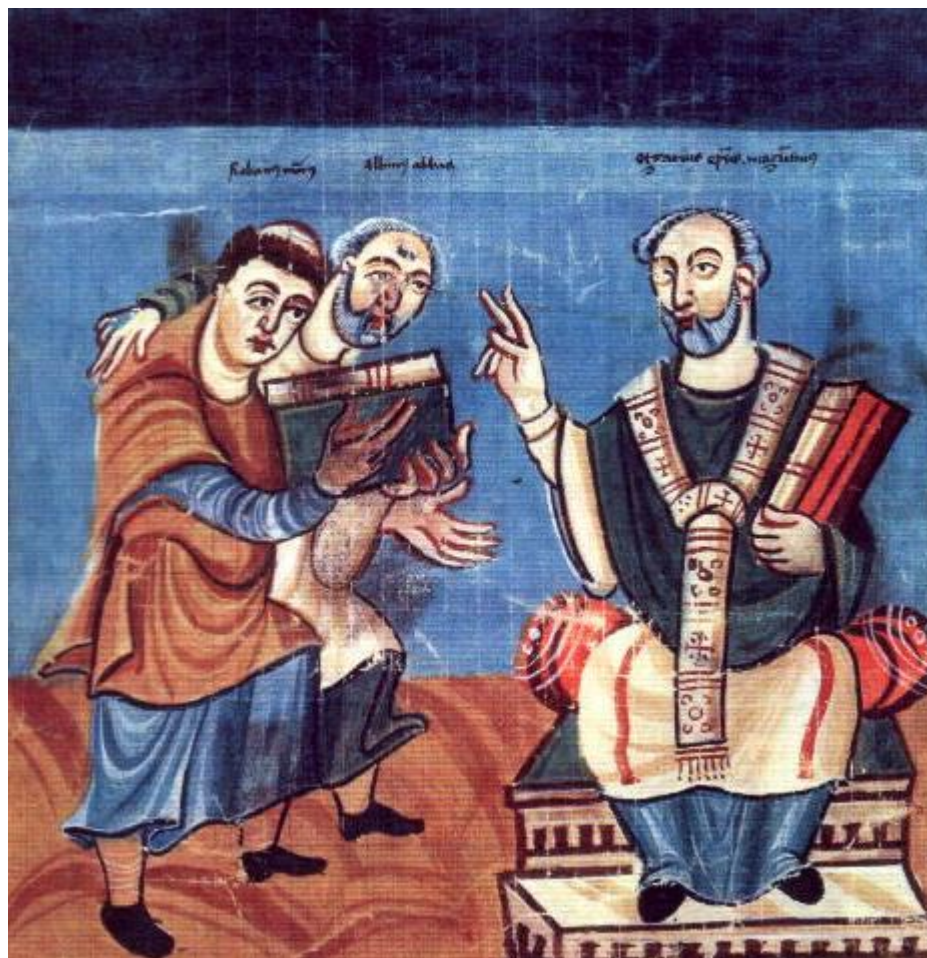
# Eginhard, Nagy Károly életrajzírója



Nagy Károly udvarának legkiválóbb ötvösművésze Eginhard volt a király életrajzírója.

Az uralkodó halála után visszavonult a fuldai kolostorba, amelynek apátja volt, és az ötvösművészetnek szentelte magát.

# Alkuin, az aacheni palotaiskola vezetője



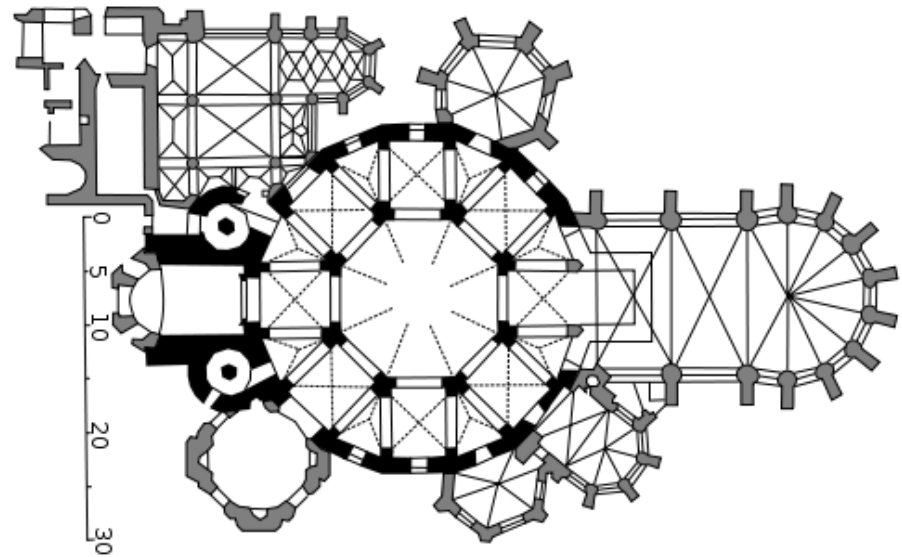
# A képrombolás időszakának bizánci császárai, III. Leó és V. Konstantin



A 8. században teljes ábrázolási tilalmat rendelt el. A keresztény tanítással ellentétesnek nyilvánították a képek tiszteletét és véget akartak vetni a képkereskedelemnek. 825-ben a párizsi szinóduson megvitatták és módosították a Libri Carolinit, mely szerint a képeket nem szent tárgyaknak hanem útmutatóknak kell tekinteni amelyek felidéznek a szent eseményeket, és a Biblia üzenetét közvetítik. Krisztus, a későbbi román kori festészet központi témája ekkor lett a szó szoros értelmében udavarképes.



# Centrális alaprajz, Aachen, palotakápolna



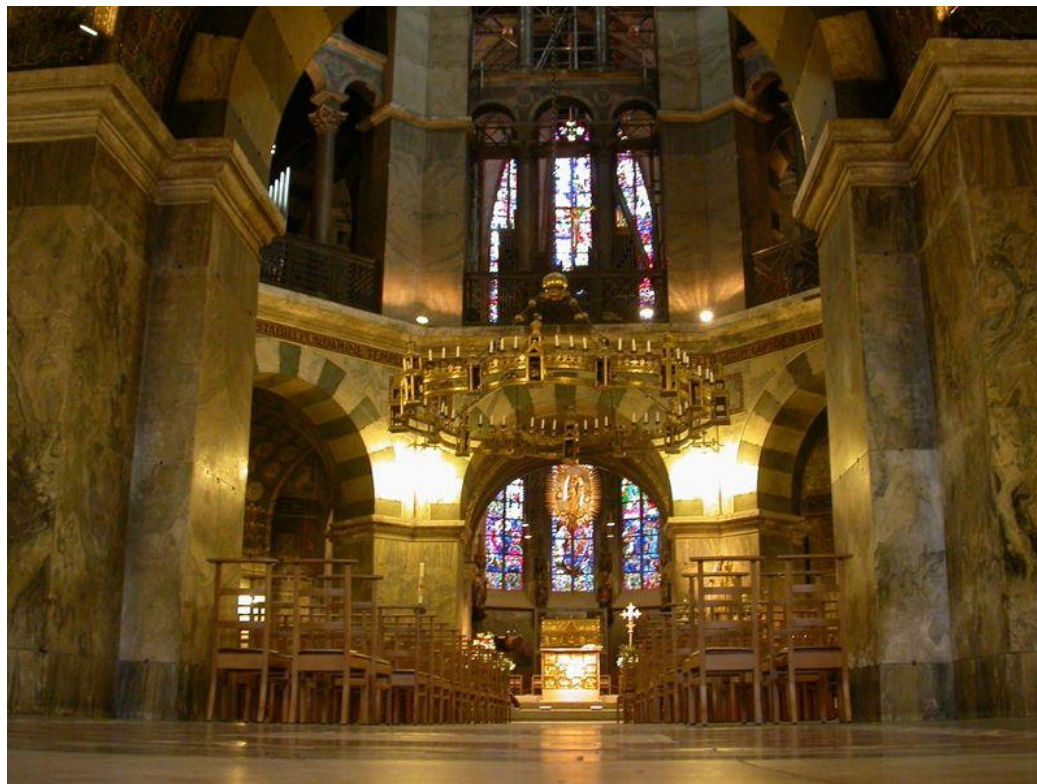
A Karolig-korból napjainkra kevés centrális épület maradt fenn átépítetlenül.  
A reprezentatív udvari kápolna építését 796-ban kezdték el Metzi Ottó frank építőmester irányítása alatt és 805-ben szentelte fel III. Leó pápa.

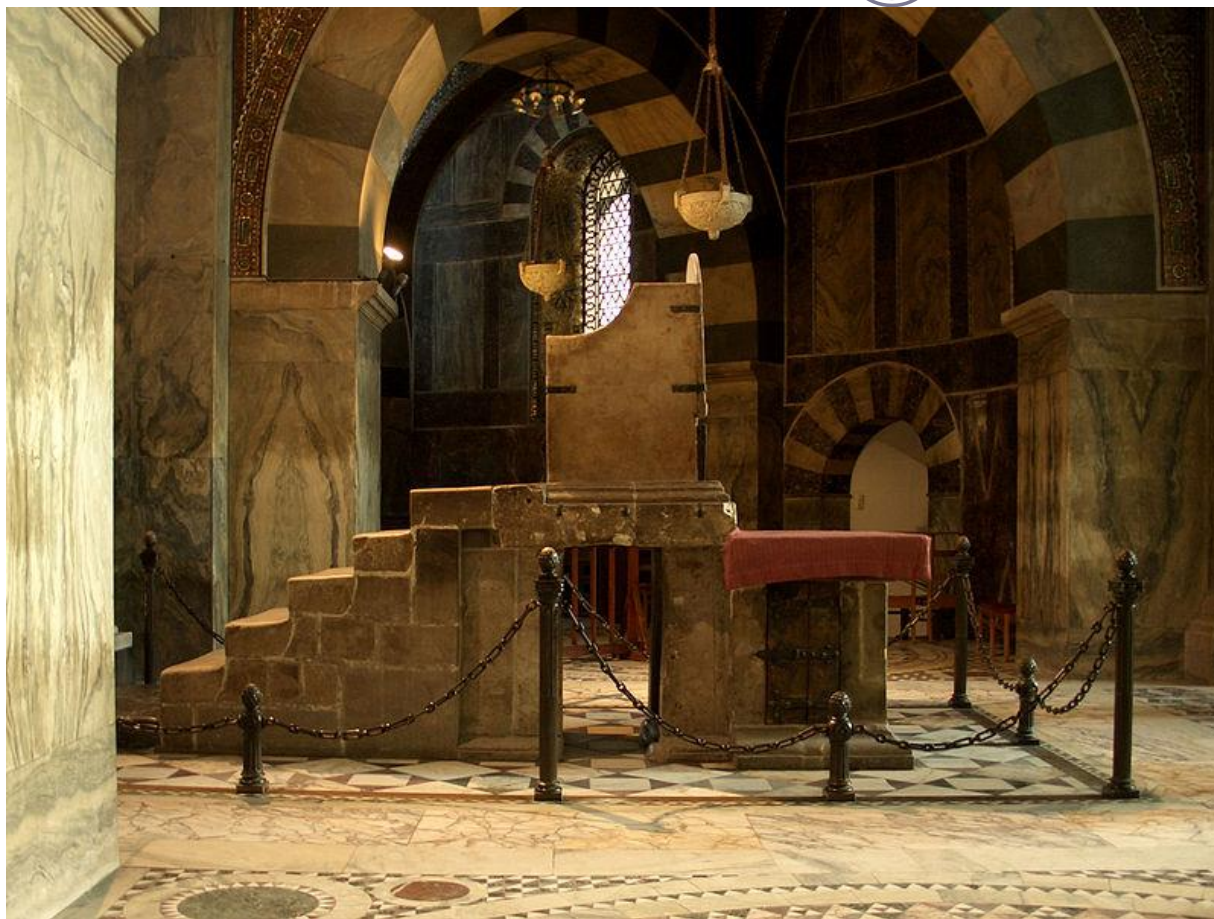


# Az aacheni palotakápolna



A centrális elrendezésű kápolnát a császári palota déli oldalára építették. Fő tere egy szabályos nyolcszög, amelyhez tizenhatszögű körüljáró és karzat csatlakozik. A középső teret nyolc erőteljes pillér fogja körül. A karzat nyílásaiban korintoszi fejezetű oszlopokkal alátámasztott íveket építettek.





Az antik oszlopokat és márványdíszeket Ravennából és Rómából hozták.

A bejárat előtt, hasonlóan az ókeresztény bazilikákhoz, négyszögletű oszlopos udvar található. Az uralkodóként ünnepeelt Krisztus tisztelete fontos szerepet játszott a Karoling-korban élt emberek életében.

Nagy Károly trónusát a kápolna nyugati részén állították fel.

A kápolna igen fontos mintaképe a Karoling-kort követő Ottó-kor művészetének.





A Karoling-kori épületek egyik legszebb példája az egykori lorsche kolostor kapucsarnoka.

A kapucsarnok a 8. század végén épült. Alsó részét diadalkapunak alakították ki 774-ben, visszanyúltak az antik hagyományokhoz, a Karoling uralkodók ugyanis a római császárok jogos örököseinek vallották magukat.

A fal textíliához hasonlító díszítése bizánci eredetű.

Felső szintje egyetlen tereméből áll, feltehetőleg a kolostorba látogató Karoling uralkodók szálláshelyéül szolgált.



Lorsch, kapucsarnok 774





A Westwerk a templomhoz illesztett önálló, császár számára fenntartott-épületrész volt, kétféle tér különült el.

A westwerk fő funkciója volt, hogy a császár jelenlétét érzékeltesse, még akkor is ha személyesen nem volt jelen.

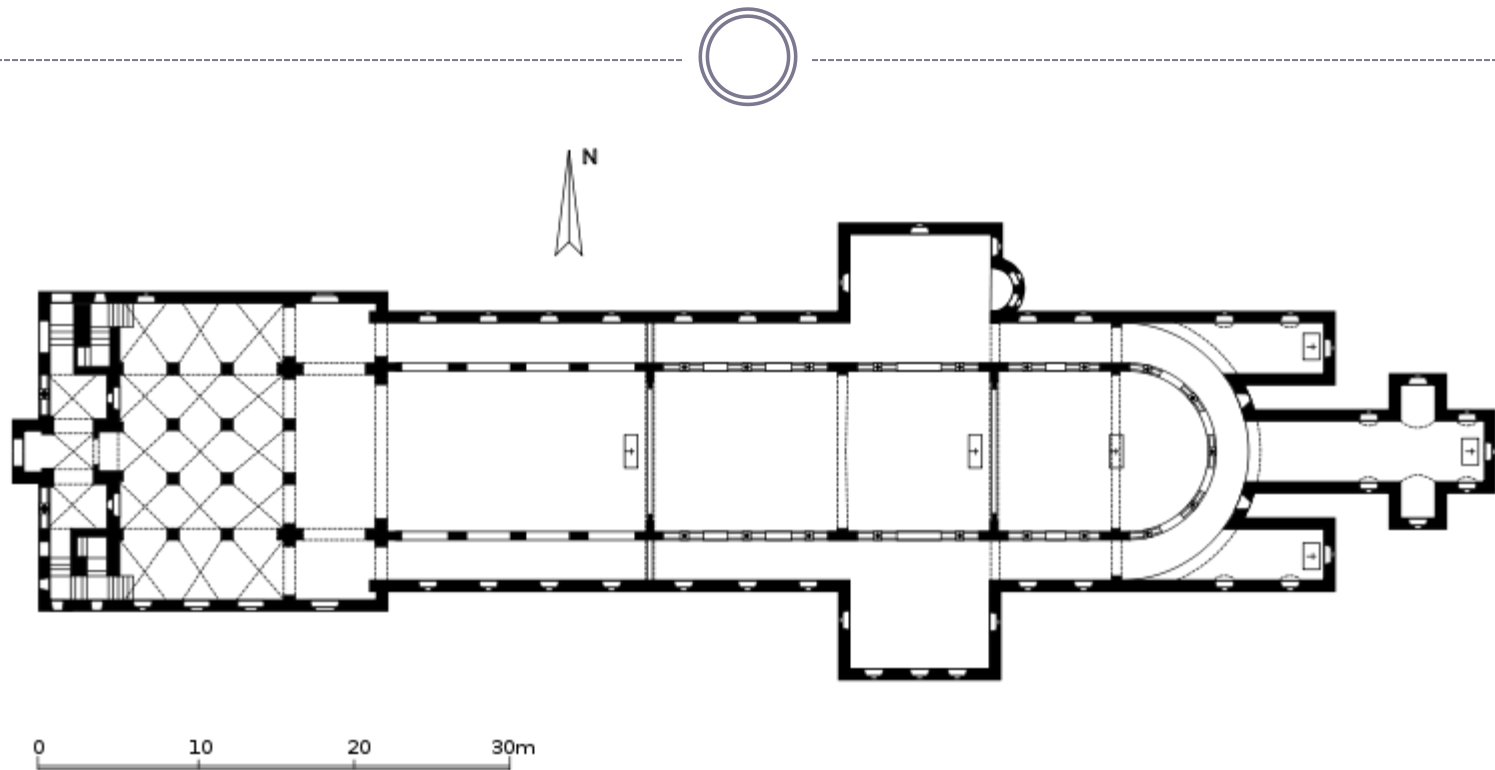
A Westwerk fontos szerepet játszott a korai középkor liturgiájában fontos körmenetekben.

A Westwerk előépítményt 873 és 855 között építették a templomhoz



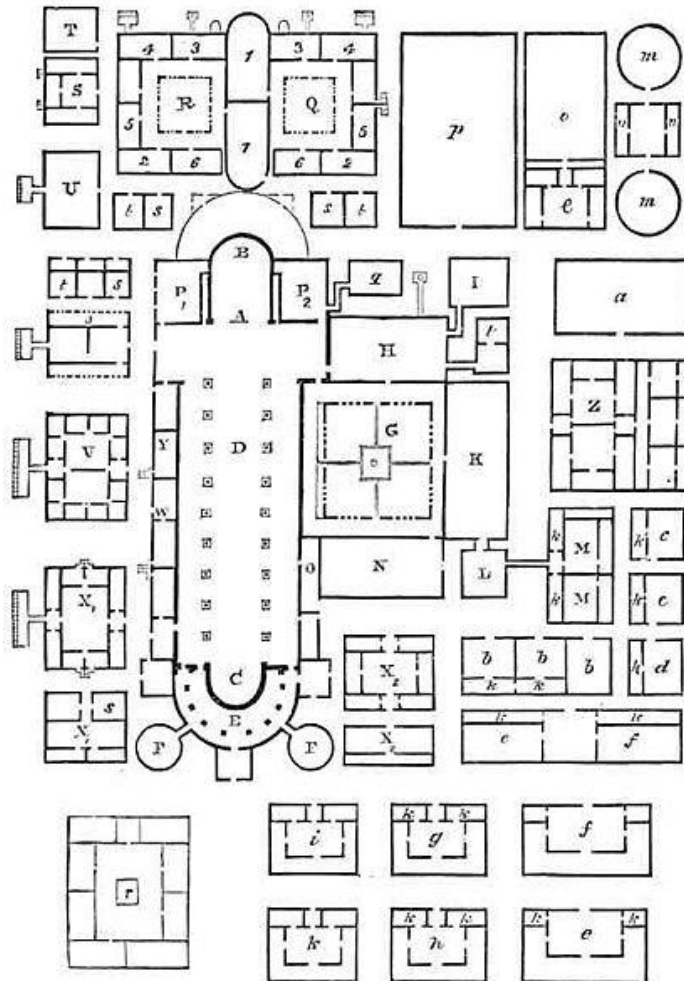
## A templom Westwerk része **Corvey kolostortemploma (822-848)**

# Bazilika alaprajz, Corvey



A centrális típus mellett kialakult a kereszthajóval, szentélynégyszöggel és félkörös apszissal rendelkező bazilika típusú templom, ami később az uralkodó épülettípussá vált. A bazilika alapvető sémáját Róma ókeresztény bazilikái szolgáltatták.

# A Sankt Gallen-i kolostor alaprajza



Az öt összevarrt pergamenre készített alaprajzot vörös tintával írt feliratok egészítik ki. Az egész komplexum központjában a négyszögletes kerengő áll. Az északi oldalon található az apátsági templom, melynek mindkét végén apszis épült, ezenkívül két harangtornya is volt. A templom mellett található az apát szállása, a déli oldalon a szerzetesek háló- és ebédlőtermei.





## SZOBRÁSZATA

A stukkódíszítés egy szép példája Cividale del Friuliban a Santa Maria in Valle oratórium belsejében maradt ránk.

Keletkezésének idejét pontosan nem lehet megállapítani, valamikor a 8. és a 10. század közé tehető.

Az íveken absztrakt motívumok láthatóak, mellettük kétoldalt három-három női szent áll párhuzamos redőjű ruhában.

A kapu homlokívét áttört szőlőfürtös motívum díszíti.



Cividale del Friuli,  
Santa Maria in Valle oratórium



Számos a 8. század vége és a 9. század közepe között készített liturgikus berendezési tárgy maradt fenn, szentély- és kóruskorlátok, baldachinok oltárok és sírok egyes részei.

Ezeket a síkból alig kiemelkedő faragványokkal díszítették.

A faragványok összefont szalagokat, indákat, stilizált növényi vagy ritkábban állat alakú motívumokat ábrázolnak.



**Baldachin  
fonatmintás díszítés, 9. század**





A karoling ötvösművészet egyik legkiemelkedőbb alkotása.

Az oltárt trébeléssel és cizellálással megmunkált nemesfém lapok borítják.

A lapokat drágakövekkel kirakott zománcdíszítésű keret fogja össze.

Az elülső oldal három részből áll, a középsőbe egy nagy kereszt illeszkedik, ami meghatározza az alakok elrendezését. A kereszt közepén a trónoló Krisztust ábrázolták, a kereszt száraiban a négy evangélista jelképe, a fennmaradó képrészleten az apostolok láthatók. A két oldalsó lapot hat-hat részre osztották, és Krisztus szenvedéstörténetét mutatják be rajtuk. A történet balról jobbra, alulról fölfelé haladva bontakozik ki.



Milánó, Saint' Ambrogio, aranyoltár  
Eginhard Volsius nevű tanítványa  
készítette.



# Lorschi evangeliarium, elefántcsont könyvfedél



Elefántcsont faragványok viszonylag nagy számban maradtak fenn a Karoling-korból. Legnagyobb részük gondosan kidolgozott könyvfedél. Az a szokás, hogy az értékes könyvek fedelét faragványokkal díszített elefántcsont-lapokkal lássák el antik eredetű, és bizánci közvetítéssel került a karoling udvarba. Lorschi evangeliárium kötése öt elefántcsont táblából áll. Ez a fajta elrendezés már a késő antik táblákon is megjelenik. A művész valószínűleg egy közvetlen mintaképet követett, annyira nagy a hasonlóság az antik mintákhoz a ruházat redőzetének kialakításában és a keretező architektúra részleteiben. Ezenkívül késő antik eredetre vezethető vissza a medalionban keresztet tartó angyalok motívuma és a szakáll nélküli ifjúként ábrázolt Krisztusé is



# Germigny-des-Prés, mozaik



A karoling festészet alkotásainak legnagyobb része elpusztult. A forrásokból kiderül, hogy az aacheni palotakápolnát kupolamozaik díszítette. A restaurálás során szerencsére csak kevésbé megváltoztatott mozaikon két angyal látható, akik kiterjesztett szárnyakkal lehajolnak a frigyládához.





# A müstairi apátság freskói



A legépebb karoling freskósorozat Müstair kolostortemplomában található. A müstairi apátságot a 8. század végén, 790 körül alapították és Keresztelő Szent Jánosnak szentelték.

A freskóciklust 1896-ban fedezték fel újra.

Az oldalfalakat az Ó- és Újszövetségből vett jelenetekkel díszítették. A jeleneteket girlandok, szalagok, építészeti elemek ábrázolásával választották el egymástól.

A bibliai jelenetek elbeszélésével a festészet az erkölcsi nevelés és tanítás eszközévé vált.



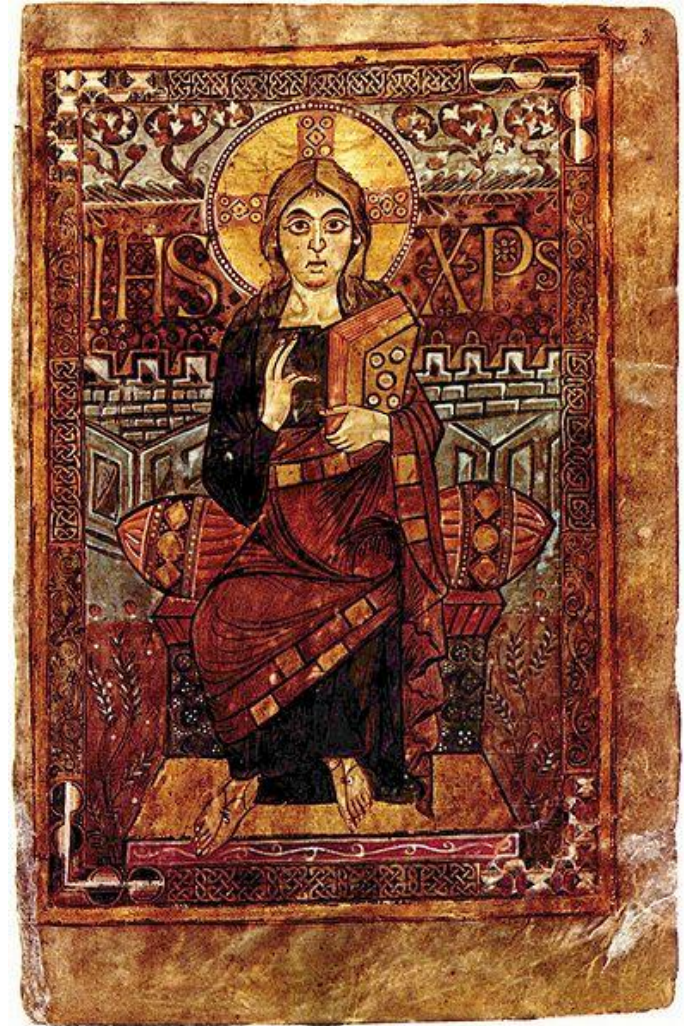
# Könyvfestészet - Godescalco evangeliárium



A karoling könyvfestészet központja az udvar mellett működő ún. aacheni palotaiskola volt.

A palotaiskola virágkora 800 körül kezdődött és 814-ben Nagy Károly halálával ért véget.

Az aacheni palotaiskola után Nagy Károly máshol is alapított könyvfestő műhelyeket.



# Jámbor Lajos megkoronázása



Nagy Károly fia és utóda  
Jámbor Lajos

Három fia ellene fordult, majd 840-  
ben bekövetkezett halála után  
egymás ellen fordultak.

A 843-ban megkötött verduni  
szerződés véglegessé tette a  
birodalom három részre szakadását



# OTTÓ-KORI MŰVÉSZET



**VERDUNI SZERZŐDÉSSEL (843) NAGY KÁROLY BIRODALMA  
HÁROMRÉSZRE SZAKAD:**

·NYUGAT FRANK BIRODALOM – FRANCIA KIRÁLYSÁG

·KELETI FRANK BIRODALOM – NÉMET – RÓMAI CSÁSZSÁRSÁG

·ITÁLIÁTÓL ÉSZAKI TENGERRIG TERJEDŐ TERÜLET TERÜLETSZERZÉSI HARCOK  
SZINTERE

**X. SZ-BAN SZÁSZORSZÁG VÁLIK ÚJJÁSZERVEZŐDŐ  
CSÁSZÁRI KÖZPONTTÁ**

**I. NAGY OTTÓ (936-973)**



# *Szent Mihály templom (1010-1033)Hildensheim*



# Szent Mihály templom (1010-1033)Hildensheim

## Építészet

Fő fiedata a templomépítés .

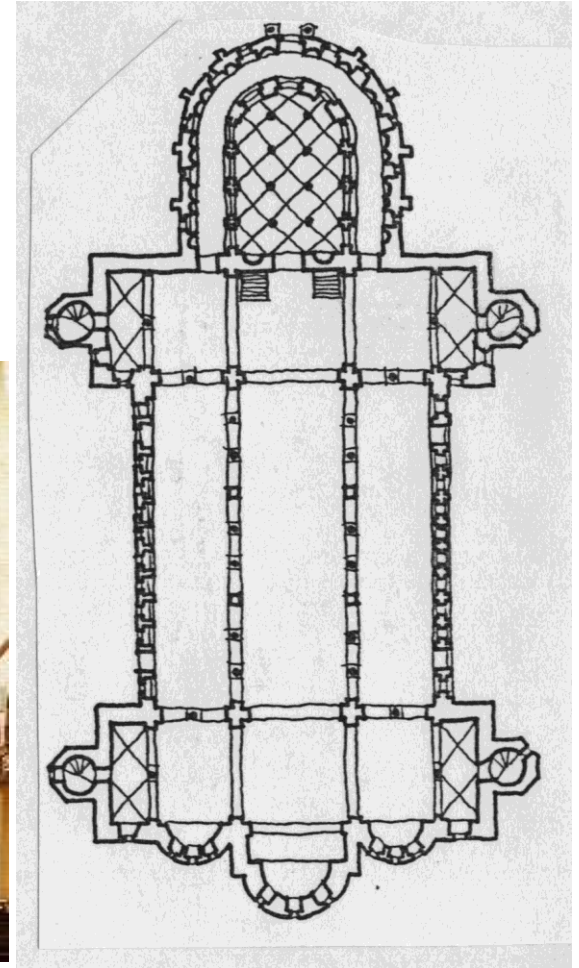
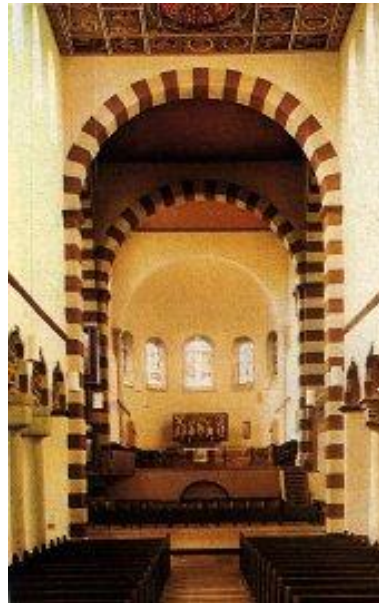
Elrendezése:

háromhajós bazilika,  
kereszthajóval,

három-apszisos szentéllyel,  
nyugaton kéthengeres  
lépcsőtorony közötti karzattal.

A szentély és alatta kriptabelső,  
gyakori a pilérrel váltakozó  
páros oszlopos belső tagolás,  
a falsík uralkodó szerepe  
azonban megmarad.

Az oszlopfejezetek jellegzetes  
formája a félgömbből  
kimetszett síkokkal formált  
kockafejezet.





# A Szent Mihály templom rajza 1662-ből



A Szent Mihály az egyik legjelentősebb megmaradt templom a korai román stílusúak közül.

Kettős kórusú bazilika két kereszthajóval és egy-egy négyzetes toronnyal mindegyik oldalon.

A kereszthajókat két-két kerek lépcsőtorony szegélyezi.

Az egész épület egyenlő nagyságú négyzetek mértani elrendezésén alapul





# A nyugati kórus a Bernward-kriptával



A négy  
kereszthajó  
mindegyikénél  
előfordul egyszer  
a négyzet,  
a főhajóban  
háromszor, a  
nyugati  
kórusban pedig  
még egyszer.



# Pillantás az oldalhajóból az árkádokra



Teljes hossza: 74,75m

A főhajó teljes hossza: 40,01 m,

A kereszthajók teljes szélessége: 11,38

A kriptá hossza: 18,36m,

A főhajó szélessége: 22,75m,

A főhajó magassága: 16,70m,

Falvastagság: 1,63m.





Hildesheim, Bernward püspök bronzkapuja,  
részlet: Kiűzetés a Paradicsomból, 1015 (Hildesheim, dóm)



### **Szobrászat**

Kedvelt a relief, amelynek feltűnő eleme a kemény arcvonalú, durva testalkatú Krisztus-ábrázolás. Az Ó- és Újszövetség jelenetei párhuzamosan jelennek meg.

### **Fémművesség**

Nagy szerepet kapott. Bronzkapuk, gyertyatartók, feszületek, oltárok.



# Gero-kereszt, Köln, székesegyház, 970-976



# Conques, Szt. Fides (Ste-Foy) ereklyetartója, X. sz



Mózes átveszi a törvénytáblákat és Hitetlen Tamás, elefántcsont,  
Trier, 990 k. (Berlin, Staatliche Museen)





A magdeburgi antependium részlete, elefántcsont, I. Ottó donációs képe,  
962-983 közt (New York, Metropolitan Museum)



Kunigunda császárné vecseryepalástja, Regensburg, XI. sz. 1. negyede  
(Bamberg, kincstár





# III. Ottónak hódolnak Slavínia, Germania, Gallia, és Róma képviselői (997-1000)

## Festészet

Az Ottó - kori művészet alapgondolata a megváltás.

A jelenetek történeti sorrendben sorakoznak egymás mellett és alatt, (epikus stílus), a monumentális festészet emlékeinek nagy része elpusztult.

Festményciklusok készültek pl.: Krisztus életének jelenetei.

Térbeliséget mellőzték.

Illusztrált kódexek készültek.

A színezés erőteljes a kompozíció kötött, a formák zártak.

Minden elemnek szimbolikus jelentése van. Az alakok merevek, komorak. A háttér díszletként hat (megfestve).

